

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 11.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 28. ЈУНА (10. СРПЊА) 1873.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. п. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50; четврт ф. 1. 75. п. За све друге земље год. ф. 8; по год. ф. 4; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 човчића. Предлата и све царучкине шиде се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

ЧИТАОЦИМА.

Позивамо на претплату. Који су платили на четврт године, тијема је претплата истекла прошлога мјесеца, а предплатницима на по године истиче свршетком Јуна, јер су „Црногорца“ добијали мјес. Јануара и половину Фебруара о. г. Ко нам што дугује, нека нам се што прије одужи, јер дуга имамо доста и од прошле двије године.

До мјесец дана, најдаље два, ступиће пошта црногорска у живот. Већ су готове и приспјеле марке црногорске и све што је за пошту нужно. Ми смо се ријешили, да онда одмах почнемо и лист наш два пут недељом издавати. По то ће зависити и од одзива читалачког, јер ћемо онда наравно и веће трошкове имати. Молимо дакле свакога пријатеља овога листа, да се што прије јави и да се заузме за рашпређе његово. До сад нам је често изјављивана жеља са много страна да два пут недељом издајемо лист, па за то се сада и надамо, да ће нам се родољуби одазвати.

Цетиње, 29. Јуна 1873.

Симо Поповић
Издавалац и уредник „Гласа Црногорца“.

НОВЕ ПОЈАВЕ У ТУРСКОЈ.

Стање у Турској никада још до сада можда није грозније исмијало јавно мишљење јевропско као сада. Ушљед владалачкијех састанака у Бечу најважнији листови сасвијем озбиљно увјераваху, да се положај Хришћана у Турској мора па боље окренути. Бечки листови писали су, а мисли се, са знањем Андрашијевим, да ће своју досадању опаку источну политику Аустро-Угарска промијенити у пријатељску према Хришћанима. Русији незамјерају исти више, што она симпатиче са својом браћом у Турској, а будући да кажују, да су обе ове велесиле с њемачком у пријатељству, налазе да већ нема ко подржавати Турску у угњетавању милиона племенитог славенског народа на варварској страни Јевропе. Сувише најважнији листови бечки, којијех је мишљење скопчано са мишљењем владинијем, налазаху се у оно вријеме побуђени, да кажу Црној Гори, Србији, Румунији, да се њиховом природном задатку неће стајати на пут, јер да се Аустрија увјерила, да се у напријед не смије већ дружити са мртвачем — Турском, него с народима, који имају будућности — Хришћанима у Турској. И ко није био толико оптимистичан, да повјерује, е ће одмах сви досадањи пријатељи Турске обрнути против ње, али је могао очекивати, да ће такви појави снажно подјејствовати на Турску, и да ће иста колико толико обуставити пољење својијех Хришћана.

И где, шта се ипак догоди!

У један исти дан на двије стране народа српског у Турској подигоше се Турци са најжешћим фанатизмом на једну рају своју. У Зети ударише на православне цркве и разорише их и многе угледне Србе похалише и апсе их још непрестано и међу их на муке невиђене. У Босни, у Градишци дошао је до тога ужаса зулум турски, да су најбогатији, најугледнији грађани морали пребјећи у Аустрију. Па ни тај, за сваку најгору државу, најужаснији појав није могао уздржати босанску владу од даљег насиља, него већ послјије неколико дана, 19. о. м., опет ударише Турци с оружаном руком на градишке Србе.

Турска дакле чини и данас као и до данас, и горе још, и никога нема да јој повиче: твога је сувише!

Јевропски консули досад се печују и ако се ови жалостни догађаји збише на самоме прагу Сарајева и Скадра, сједишта турске провинцијалне владе и јевропскијех заступника. Они у тијем покорима не налазе можда разлога да се покрену из своје равнодушности. За то се влада турска и усуђује непрестано Јевропу увјеравати, да се у Турској утврђује законити ред и равноправност њенијех народа, и да у томе смислу она даје строге налоге својим намјесницима у провинцијама. Тако је и потоњијех дана из турскога извора прешла у јевропско новинарство вјест, да Турска хоће пријатељство и мир с Црном Гором, па за то да је послала Шефкет пашу и истоме да је дала налог, да одржава мир око Црне Горе, а с њом самом да подржава најбоље одношаје. Каква проија! Јер док та вјест циркулира, Шефкет паша, као што смо синоћ извјештени, дошао је у Подгорицу, не да немир стиса и нападне Хришћане одбрани, него да још и својом погом стане раји за врат. Тек што је дошао, дао је одмах уапсени још неколико попова и бољијех Срба зетскијех. То је мир око Црне Горе! Сувише, Шефкет паша је показао, да је човек, који неумије мировати, па јели изван сумње, да се он својом мирољубивошћу неће примаћи и граници нашој, у толико прије, што зна, да Црна Гора не може лако гледати, ни што се у Турској ради са њеном браћом, а много мање трпџи зађевице на својијех границама.

Из овога свега шта слеђује? Ми видимо из тога, да јевропске силе стоје према Турској као што су и вада стајале, и видимо Турску да зулумчари као и досад и ужасније још. Али у исто вријеме видимо још и то: прво, јевропска дипломатија се боји, да ми неодпочнемо своје спасење у себи самијема тражити, и због тога нам се почела показивати, да нам је пријатељ, тек да нас задржи од нашега неодложног посла; друго: Турска увиђа ту ситуацију, зна да њу Јевропа неће још напустити ни нама против ње помоћи, а види наше обмане, које су узрок нашем оклевању, и за то продужава све грознијим начином тлачење Хришћанства, а међутијем спрема себи знатног савезника у краљу мисирском, коме је сада тако рећи потпуну независност дала, савезника, који је до јуче могао и морао бити уз нас. Овако је извјестно данас с Турском, а сутра, т. ј. у часу ријешена нашега питања, биће против нас, па онда и против само Турске. Јер није без сваке основе мишљење, да лукави Исмајил паша гоји наду, да ће пропашку Турске, која је извјесна, постати наслједник и одржаоц мухамеданске државе у Јевропи.

Из ове двије предпоставке, т. ј. што се тиче држања јевропске дипломатије и стања Турске, добијамо ми за нас врло темељан закључак — да нам ваља што прије на посао!

Сви лијепи изгледи, које нам даје и још дати може јевропска дипломатија нијесу ништа друго, него њене сопствене користи, које кад се задовоље, остаћемо ми напрасно, можда у горем стању него што је данашње, па макар Турска и свршила онако, као што јој ми желимо, и као што јој се већ од толико година прориче. Ми морамо

дакле бити неприступачни обманама. Велика је политика за велике народе, и што они њиси постићи могу, ми једино можемо постићи улогом своје сопствене, цјелокупне снаге, која је не само доста велика, него и неодољива, ако је исраздјено, заједнички и на једну цијелу употребљена.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Пошљедна пошта донесе нам телеграфску вјест, да је свршена нагодба између Хрватске и Угарске. Сувишно би било још и сада питати јесу ли и ако нијесу, зашто нијесу, неспорна права Хрватске потпуно задовољена. Колико се из обостранијех јавнијех изјава даје увидјети, с нагодбом се задовољавају обе стране. Мађарски лист „Еменер“ не само да потврђује то, него и изјављује, да ни законодавно тијело ни извршујућа власт нијесу више вољни упуштити се у „неозбиљне“ нагодбе, јер су такве додијале и круни и држави. С овијем се у једну руку признаје, да су се и неозбиљне нагодбе водиле у име насилног подчињења, а с друге стране навјешћује се, да тога више бити неће, јер би такав поступак извјесно био колико на штету Хрватске толико извјестно и на пропаст Мађарске.

Исто и „Обзор“, орган хрватске народне странке неизјављује се против свршене нагодбе, него доста сасвијем умјестно и мудро излази на засад најважније питање: Шта сад? И ако не налази узрока, да се, колико Мађари, радује нагодби, ипак одговарајући на стављено питање, вели: „Од људи ће зависити, да углед свој и своје земље узчувају, развију и подигну, да чудо добра и користи за свој народ створе. И ту нам је zgodно споменути, да је сасвијем други принцип новој нагодби, него је био рауховској: нашој нагодби свијетли идеја о размакнућу и утврђењу хрватске самостаности, рауховској пако свијетлила је идеја о размакнућу и утврђењу свевласти угарске. Наш је наслон и упориште хрватски народ; наслон и упориште баруна Рауха била је уг. влада; нас нестане, чим нас народ остави и забаци, баруна Рауха нестане, кад уг. влада повуче своју руку од њега; ми смо тим јачи, чим већу јакост задобива народ; барун Раух тим је слабији, чим је мање вољна уг. влада пркосити Хрватској. Зато радимо дан и ноћ, да угодимо и удовољимо народу, да му срећу и силу подијемо. А то можемо извести, ако хоћемо и умијемо.

Да тому није довољна сама политичка независност, најбољи је доказ Угарска, којој није сметала и непречи развоја, а она ипак послјије шест година државне независности стоји у административном, правосудном и финансијалном распаду, дапаче њезина влада нема под собом тврде темеља, њезине странке немају у себи никакву везу. Све се је разсахнуло и разломало. Јака рука и одважна воља могла би данас Угарску сгинути за прса.

У оквиру, који смо могли ухватити дјелокругу свому, покажимо претицањем Угарској да заслужујемо шири дјелокруг аутономије; љубимо народ, радимо за њега, промишимо његово морално и материјално добро, развијајмо његове силе, те ћемо ударити темељ развјетку нашега уставног и државноправнога одношаја.

Нишко не мисли, да је сада упртно пуну торбу колача, коју ће у хладу и починку по мало празнити и преживати. Тежка брига и дужност велика преузима се на рамена, коју само љус прама народу, поштена свијест и неуморна марљивост може свладати. Добри, сјајни плодови неће изостати. Без тога изгубити ћемо и ову самосталност, коју имамо, па ће бити и право, да ју изгубимо. Ал што му драго онда ми говорили,

попут испитивања судија, вршећи ће страхан суд: народ и његови људи изволали су си сами свој гроб.

Тако нас пита: а што сада? — одговор му буди: засучио руке, латимо се одважно посла! Будемо ми слухом данас радили, колико можемо, најбоље ћемо довучити будућност, па коју ми-слимо“.

Градско заједништво Панчева подијело је у једну оград и истинију у ствари разграничења своје Гренице. Та срчана ограда честитијех Панчевана ујасно је раздрахла Мађаре. Њеки мађарски чифарски називају жалнице „буитовин-веса“ и позивају владу да их казни најстрожије. „М. Панчо“ нове речени свие „атенгатор“ и ве-ла... да се да ће влада разудијети и граду Панчеву, којег је Милетић узбунио, показати, како се закон и устав поштују“. Само тако: давати себе свежошним, непогрјешивим, а у ства-ри српској бацајте сву кривицу на Милетића, па ће те издати времена да се кајете.

О напредовању Русије у средњој Азији пише новинијех вијести. Што смо у прошлом броју казали да ће руска војска брзијех дана заузети Киву, то потврђује сада и „Руски мир“, који вели, да је Кива већ пала, а Кан се предао. „Руски инвалид“ и ако још не потврђује ту вијест, говори, да је руска војска доста онеасдила већ престоницу Киве још у почетку овога мјесеца, а десет се иста зацјело није могла одржати. Дакле с извесношћу можемо већ држати, да је Кива данас руска. „Пан. цтг.“ знају причати и њеке појединости о ходу руске војске пут пре-стонице. Између осталог кажу, да су сами по-сланици кивански, које заповједник руске војске већ није хтио пуштати, предводили и показивали руској војсци пут к престоници. Инглешка, која се падала овоме успјеху Русије, и ако је у по-четку јавно показивала своје незадовољство, у-тајива сада своје страховање, и сву пажњу своју поклања сада завадијем сусједнијем земљама Индије, Афганистану и Персији, јер држи да ће сигурност њихијех азијатскијех граница зависити од будућег држања њиховог. Отуд и ополке почасти у Лондону Шаху персијском!

По вијестима францускијех листова одбор инањојске скућнице, за устав, већ је свршио свој рад, по коме се Шпанија дијели у четри-наест држава, које ће будућу шпанску федератив-ну републику сачињавати. Већ је и престоница свакој држави означена. Међу тијема државама неспомиње се Куба. Дали је дакле република одлучила да је прода? — И ако је тврђење непри-јатеља републике, да ће се Шпанија овим подјелом распастати, опет се на жалост не може казати, да је ова нова република и безопасна са свијем. Али и то не из онога разлога, него за то, што упу-танима треба никако непрестају а и што Дон

Карлос, који још смје тврдити, да је пријатељ своје отачбине, непрестаје подржавати грађански рат.

ИЗ НАШИЈЕХ И СТРАНИЈЕХ НОВИНА.

„Земљак“ доноси овај чланак „Опет о ми-трополији“: „У неслужбеној страни „Далматинског Објавитеља“ читамо ово:

„Да буде боље разјашњен положај двају „грчко-источних далматинских дијецеза на прама „карловачком патријаркату, преузвишени г. минис-тар богштовња и наставе очитовао је, да и „по сдружењу грчко-источних буковинске и дал-матинских дијецеза у једну неодвисну митропо-лију у Црновина, савез далматинских грчко-источних дијецеза са патријархатом карловачким „остаје недирнут, пошто бискупска столица кар-ловачка мора да и у будуће сматрана буде као „патријархат и врховна црквена молба за све „грчко-источне бискупије аустро-угарске монар-хије“.

„Објавитељ“ нам не каже од куд је и из којег извора поцрпнио ту вијест, и премда је тај лист значајан, ми не можемо ни смјемо дати му од прве руке ону цијелу вјеру, какву заслужује једна вијест тако важног замашаја, баш због тога што она ниш је била проглашена у службеној страни листа, ниш се зна од куд је дошла.

Још мање можемо с наше стране повјеровати тому саопћењу, кад предпоставимо да у одговору министра богштовња на Љубиниши упрос нема ни ријечи ни о одношајима далматинских епархија према карловачкој патријаршији, ни о каквој трећој црквеној молби.

По ако је збиља влада отворила очи, и у-видјела да је од пријеке нужде сахранити у и-сточној цркви аустро-угарске монархије оно је-динство и ону непрекидну везу, која опстоји од толико времена, и која се оснива на исторично право и на позитивне законе, без призрења и о-сврћања на преовладавши дуалистични састав државни, онда треба да министар богштовња и просвјете изда о томе посебно званично разјас-њење или декларатор царскоме својеручному пи-сму 23. Фебруара н. а., да свак зна у којој вјери живи, и тако да се одлучи онај метеж, који се скоро у одношаје православне цркве узурпао.

Пошто су се изјавила оба управитеља у-пражњене архидијецезе, да се они ни по закону ни по стародревној пракси не налазе овлашћени нових владика посвећивати, и пошто се находе удове обље митрополије карловачка и црничка, пак и епархије карлштацка и темшварска, а повои-меноване епископе Котора и Новог Сада нема ко да посвети, министарство бечко припознати ће са-мо по себи, да је од пријеке нужне да се по-стави карловачки патријарх, који би та управљена

За тијем се полако обуче и оде пред подне Хенрику да врати посјету, нађе га у соби за сто-лом са својијем сестрама поучавајући их. „О, ви радите; тако ваља. Свијет се састоји из људи, двије врсте, од којијех једна користи друга ли-јепу ствара“. И за ове афаризме погледа љуп-кијем, њему својственијем погледом на њецу; Ал-фреда гоглади по главни Јању по образци њима, па тако и саму Хедвигу, као да би она била још опа-ко мала, као што ју је прије неколико година оставио.

„Васпитавање! обучавање! да, да, то има своју велику мислину, „настави за тијем. Душе дру-гихјех пресађује човјек на земљиште своје сопствене, човјек је као дрво, на које се казале гран-чице, да се хране с његовом снагом. Па ако и роде другијем родом, њихов кус опомињу на ста-бло. Ја знам то. Прије неколико година био сам у Шалону у Шампањи и учио сам веселе Фран-цескиње. Чудно је то било. Ишао сам у Шпа-нију, да се борим за слободу против Дон Карла. У Шалону бијаше одбор, који добровољце за кра-љину Кристину уписиваше. Одборник, њеки Фран-цус није ме хтјео никако уписати. Напошљетку ми на само рече, да ме неће уписати, јер да сам сувише добар за легну и да ја себи много уоб-ражавао у ствари шпанској, која ништа друго није него ствар самовластног претендента и честољубиве свлетанске жене. Па онда ме запита, да ли је у мојој тачбини тако добро, да синови њени троше своју снагу и добру вољу у туђини? Францус плаћаше право и ја тим лакше одуста-дох од мога предузећа, што сам у Шалону учи-нио био већ доста познанства и пријатнијех одно-шаја. Шта више он исти нађе ми учитељско мјесто; кад једна удвигла бијаше његова рођена кћ.

мјеста допунио и наступившиму метеку краја дошло.

Па ако је збиља истина што нам „Објавитељ“ каже, да је карловачки патријарх и по данас гла-ва православне цркве у аустро-угарској држави, онда би неспорно било, да та највиша почаст стада на тако зване опће послове, и да бечко министарство може пуним правом захтјевати од у-гарске владе да се то мјесто брзо допуни, неод-висно и одвојено од сваких запријека, које су се у најновијем времену појавиле у посебним одно-шајима цркве православне у Војводини.

Ми чекамо нестрпљиво о овом предмету јасна и скоро разјасњења, товише што су духовна уздрмани у овако неизвјесном послу, пак их треба скротити у савјести својој.

Д О П И С И.

ДУБРОВНИК, 17. Јунија. — Да нијесам во-дио јузбашу и шљим се разговарао, који је до-шао у овдашње пристаниште, не бих вјерован, али овако могу сваког читаоца увјерити, да је јуче морем стигло 1,400 тавара праха дебелог финог, којег Турци привају и гоне и то у Тра-биње, Билеће, Никшић, Дугу, Шиву и у Фоду. Исто стоје Турци у погодби са Лојдовим друш-ством, не би ли им за једнину цијену превезло 48,000 војника у исте градове.

Шта су они са овим наканили, да ли је те управљено проти великој Аустрији, али против-коме другом, то ће нас долазећи дани увјерити. Но како му драго било, добро није, да неодвисна Аустро-Угарска пушта на своје обале неприја-тељску силу убојну, којом би јој могли неприли-ка задати. Ми нагађати нећемо од куд то тако бива, но и ако нам се те појаве не свиде, бојати се неморамо. Трпљење српскога народа већ се про-макло своје крају и снаге наше наступе. Све с-ложни будимо, а Турска је већ пошла оним путем, којим ће нама помоћи, да дођемо до своје цијели, а себе саму упропастити.

Из БОКЕ КОТОРСКЕ, па Видов-дан. — Ако пће по народу простране Аустрије обзор цусти-мо, то ће нам се голема и негодљива разлика у стању сваке класе људи у свему и по свему, морално и материјално на прама овом на-шем у Боки предочити.

Ван Бокне трговина цвјета и напредује, за-пати се шире и уљешавају, путови се граде и начињају, школе, као једино средство узвише-нијем полету љуцком, подижу и умножавају; а свештеници и учитељи било из државног или народног фонда, достојно издржавају и напра-ђују. — А овдје у Боки? Живе само њеки на-новинци мирно и безбрижно, а други нико!

умљато лијепо створење, бога ми, — иста као ви, Хедвига!“

Хедвига поцрвени, но мило би јој било да оп настави своју причу, но он намршти чело и тек за себе проговори: И колико занимљиво оно вријеме бијаше опет га се несећајем радо. Има несретнијех људи; и ја сам човјек катастрофа.

Јања га замоли да још прича и он донета настави, али сада о нечем другом. И тако је кол-њег непрестано шло. Сваки је час превидео причу и навезивао своје догађаје у другој земљи, у другој вароши и у другом облику: као читалаца њеке старе грозице, као глумца, као списатеља, као уредник новина, као баденски карташ, као сиромашни путник, као члан њеког тајног поли-тичног друштва и т. д. Слушалацма је брзо про-лазило вријеме. Алфред га слушаше са отворени-јем устима, Јања се врпољаше несташно, Хедвига га слушаше са удивљењем, а Хенрик се питање, да ли је пред њим Одисеј, као што Рајнхолд себе називаше, или Жил Блаз или Дон Кихот.

Кад је Хенрик испратно Рајнхолда послеје вечере, на коју га је задржао био, и опет се у собу вратио, рече: „Јање, ово је био пријатан дан за тебе, колико чуднијех прича! Знаш да би ти било мило, да Рајнхолд опет брзо дође. Но како се зачуди, кад му сестрица одговори: „Да га не могу тринти.“

„А зашто?“

„Не знам, али тек не могу га тринти.“

Кад је Рајнхолд прошао покрај куће учи-тељевог пљесне се руком по челу: „Гле, ја сав-свијем заборавах лијепу Фанку. Но, ни Хедвига није рђава. Изгледа ми, као да хоће да се про-буду из душевнога сна. Можда ћу је лећи ја пробудити. Која је миса од њих двије?“

ПОДЛИСТАК.

МАЈНИ СНОМЕН.

VI.

(Продужање.)

„Добро дјете, честита госпођица! одговори мати. Она је нећака учитеља Тобија, а ли главно-га учитеља из околне вароши. Остала је без родитеља и близких рођака, па ју је прихватио стари Тобије. И добро је учио, јер је лијепи Фанк блага и мила и ублажује му његове старе дине. И он је са свијем други човјек постао, од како је она код њега. Опет је проговорно с љу-дица, а и с њеном је блажији.“

„А зар није увјек био! зашта Рајнхолд.“

„Јесте, али један пут одсекоше му несташ-на њена перичи, и од то доба поврзало је на људе. Сад му је перичи опет порастао и кажу, опет је добар постао. Но он се продобрно због тога, што је сретан и задовољан са својем не-ћаком.“

Ево красна предмета за приповјетку „Перичи и нећака“, помисли Рајнхолд а погледи му одоше на беојком, која уљеже у кућу. Он је још мало стајао крај прозора на она сједе, да није каву-ла то размишљајући: Дакле ћу дугати по свије-ту кад је лијепо овако близу. Стварајући дух своји налази предмете. Морам пзближе промотрити ту Хедвигову идилу.

Исвађу учитељу као човјеку од науке, а неспешно га морам свакајак, јер сам му био један. Бава тражили забаве. И дух, ако се устоји, тражи као сваки алат, који се неупотребљује. А так и сирочна млада беојачка душа такође чезне за живином и опет се одлучило одићи се.

Трговци, којих је мали број (јер е даном у дан падају) гукају, што им роба персидата стари, земљедјелац плаче и жали, што поред свега труда и настојања нема ни пуи мјесен дана раане својој породици, путови свуда још неспроведени; а о запатима ни сијевати не треба! Школе пучке мјесто да се подижу, опадају, а ево примјера: Баошић, Ђеновић и Кумбур имали су вазда једног учитеља на 1000 душа, а сада немају ниједнога. — Друга такође села по вишој су части без школе и учитеља. —

А како је свештеницима? Горе него икоме! На према високом звању, поред свега труда и настојања, поред свега што се дано-ноћно од њих са двије стране много захтјева, будући народу обвезани, а влади обвезани и за сваку и најмању стварчицу строго одговорни; награђени су са годишњим издржањем од 200 флорина: лакле, са полупницом плате најмањег жбира аустријског! — На поред све невоље, има њеко-лико дана, да им се и такса на ту просјачку недостојну плату наметнула, те тако, кад одуз-меш нулу од нуле, остаје им вазда нула. — Ето ти тужног Бокенског свештеника, што је позван од самога Бога да свуда стаду предњачи, и благовремено и безвремено да учи, — „воиствује својим оброци“. Јели то право и Богу драго? Не зајиста. — А судим, да је и држави зла срећа је мањина пјева а многи плаче! —

Та за Бога, зашто се на њих од стране политички и духовни органа владини по често вице и брени, што каљави, голи и боси по гра-довима, селима и варошима у милостињу обилазе? А зар могу са 200 флорина и довољно хартије и књига парохиски за службене поднеске и друго набавити? А како раана, одјећа и обућа као необходими љек себи и сиротној жени и дјечици? Камо сходно сану свештеничкој дјечици васпитање? Јест, морају за навјек на њега забравити, а до возраста за у далеки свијет за комадом хљеба отићи, овце и козе чувати и пасти. —

Ето се видимо, сваке године државни прорачуни знатно уздижу и другим чиновницима грдно плате повисују, а Бокенско свештенство једнако без милости плаче. — Фондова народни у Боки нема. — Народ и сам проси, те забора-вља и на оца и на мајку; а камоли неће на свог попу? — Наравно, нема себе, а одкуд ће тебе?! —

Наши добри посланици, знали су себе и своје личне интересе гледати, као што им је и данас најпреча брига, да агитирају себе ради за идуче изборе, а за све друго, шта им је стало.

Што се дакле свештеничког праведног у нашој занемареној Боки поболшања тиче, нек се свештенство једнокупно на саму круну обрати, и једино од ње правичност и милостиву помоћ која

би сходно осталим занета мање држави и народу заслужним чиновницима из 800 — 900 флорина годишњи састојала, потражи. —

Ухвамо, а и тврду наду полагамо у нашег велезаслужног владнику Петрановића, коме је не-вољно и тужно стање дијецезалног му свештен-ства скроз опипано и предочено, да ће чувство архипастирског саучашћа присајединити ономе подручног му свештенства; па се радо и отчи-ски заузети код царске милости за најправеднији љек од свакога досада занемарени снова своји. Међу тим ступимо сви који права имамо у брац-ки договор и склад, да барем при новим пасту-пајућим изборима, замијенимо наше досадашње назови заступнике растратилје, са поштеним, по-стојаним и челичним људима; који ће у стању бити пародно повјерење оцијенити и оправдати, и о великој потреби народној јасно и часно кру-ну извјештавати.

КАСТЕЛ-ЛАСТВА, у Паштровиће, 10 Јуни-ја. — Свагда се је обћина наша одликовала простим али сјајним причеком, кад су год ду-ховне старјешине обилазиле своју епархију. Као што је познато да је због неваљале управе неки архијереја, доста народ охладно и забацио те узвишене дочеке, ипак пуи радости јављам вам, како се опет та занемареност претвори у најжив-љу светчаност и обће весеље. Чим дознадосмо да је наш високодостојни епископ Петрановић при-спио с парчбродом у Будви, желећи први пут у-познати се својим народом, кога он ватрено љуби, и увјерити се о духовним његовим потребама, одмах се поче са свију страна у обћини Паштров-ској народ окупљати и договарати, како ће љеп-ше дочекаати свог архијереја, кога је с најве-ћим нестрпљењем очекивао. У петак на први те-кућег добисмо брзојав из Будве, да ће се сутра дан рано његово високодостојанство извести бар-ком у Кастел Ластви, и одатле предузети путо-вање по свој обћини. И будући непогода време-на недопусти, да тај дан може барка пловити, за то се он упути на коља управо гласовитом и бо-гатом манастиру Прасквици. Како је ту дочекан био од настојатеља И. Павловића, то ће умјети очевидац описати! —

У недјељу после подне, продужи своје пу-товање до манастира Режевића. На глас звона, окупи се мноштво народа из околиних села, који са свештенством, с вриједнијем учитељем г. Каме-новичем и дјецом школском, изидоше једну доб-ру миљу на сусрет. Заста дивота бјеше чути и видјети грмљаву пушака, вијање заставе и сле-дију народа, гдје прате свога много архијереја. Пред двораном школском поздрави га један од старих ученика кратким по живим словцем, на коме је г. епископ одма за тијем у храму Божи-јем одговорио и вруће благодарно.

причао му је о новим списатељима, изналазцима, разлагао му о парним машинама и гвозденом путу. „Као што очи пролазе редове у књизи,“ говора-ше, тако ће сада човек пролијетати свијет. И он ће умјети сада сам судити, а неће морати слије-по вјеровати туђем суђењу. Предрасуде једнога народа против другога престаће ушљед овога додира међусобног. Тога проклетства нестане, кад се сруше границе и на овој земљи живиће један народ, који ће као браћа међу собом живјети.

„Јеванђеље! право јеванђеље!“ повиче То-бије задовољан оном хвалом и одушевљен овијем мислима. „Је си ли чула Фани? Видиш да ја имам право, кад вазда говорим, да ће свијет бити бољи. Оди, сједи овдје, па слушај и ти. И она сједе за трезу и погледа Рајихолда захвално видјећи ујака сретна и веселија него икада до сада, а и сама бијаше необично пријатно распо-ложена. И Тобија хтио би му благодарити. Али како? Он је страстно пио црну каву, па за то рече нехаки, да је зготови. За тијем су још ма-ло сједили, па Рајихолд се опрости. Тобија га испрати до на сокак, а Фани до врата, те јој Рајихолд пружи руку, што је она за велико од-ликовање сматрала.

„Он ће опет брзо доћи. Обећао ми је,“ ре-че старац вративши се у собу весело тарући ру-ке. Какав човек! А, Фани! На какве мисли! Ти си била у граду, па јеси ли видјела таквога чо-вјека? не! Вјерујем ти. Само један час с такви-јем човеком, па почнеш новијем животом живје-ти. Те ријечи бијаху и Фаници из срца. И она као да је новим животом оживила. Замисљена стајаше уз пећ и заборавила је своју дугу косу савити, коју је свако вече расплетала. И Тобија је заборавио прегледати проише својих ђака, што је свако вече чинио.

У сриједу зором са свом пратњом изиде г. епископ на Брда (село) и пораније освешта та-ношњу нову цркву, и тек у 11 часова пред под-не, указа се на погледу Кастел Ластве. Народ велики слегао се био раном зором у ову красну варошницу на обали морској, као у главном мје-сту Паштровиће, да овди укажу највишу почит своје високоме госту. Наш парох и учитељ г. Владимир Грегорић са својим ученицима напред, посише уз царску заставу и двије славенске тро-бојнице, пред којима су ишле десет дјевојчица у бијело обучене са вјенцима им главн, да по-спилу са пољским цвјећем пут, по ком ће г. епископ проћи, а за овима упути се сав народ на сусрет. При састанку, школска дјеца одије-ваше један одломак царске химне, а за тим наш вишеспоменути парох од стране свега окупљеног народа, поздрави га добродошлицом, изјављујући ватрену жељу с којом примају свога архијереја, уфајући, да ће он умјети доскочити свима по-требама цркве и народа, којих су се они до сада на велику штету своју лишавали. По изгонор-номе слову, у ком се могла осјетити жарка љуб-бав цркви и роду Србском, заори се из стотину грла: Живно наш врсни г. Епископ!, које се у тру пута понови. Од звучног гласа звона, од громовите хуке првијца и пушака, за неколико тренутака ништа се чути није могло. Пратња се упути к цркви, а школска дјеца у најљепшој армонији одјеваше неколико србских пјесама, као: „Радо иде“, „Онамо онамо“ и „Напреј“, и т. д. У цркви срдачно захвали г. епископ на дивном изненадном дочеку, изјављујући се веома признателним на указаној му великој части, обе-ћавајући се посветити сав живот свој на корист цркве и народа свог. У један час после подне, био је сјајни објед код г. Андрије Грегорића отца пароховог, на ком су присуствовала сва отлична лица и старјешине мјесне. При ручку пјевала су дјеца предпоменуте пјесме а при здравницама прагичје су оглашавале, да су се сва околна брда орила. У вечер сва је варош била дивно освјетљена, и тако се сврши овај свечани дан у највећој радости.

У јутро само одпутовао господни епископ у манастир Градишта и тамо је од народа и ду-ховенства истом свечакошћу примјен био као и код нас, а то се највећма захвалити има заслужном свештенику попу Јазу Давидовићу, кој је умно приредити тако сјејни дочек. У вече поврати се опет у Кастел-Ластви.

Заборавих казати, да у свакој школи задржао се више него му је краткоћа времена допустити могли. Све ученике обдарно је школским књигама и иконицама, а гдјекоје сиромашније, угледо је богато и повчаном припомоћи. Јавно је освједочио да му црква и школе једнако мјесто на срцу за-премају.

Рајихолд је обећао долазити често, кад год има слободна времена. А тога је доста имао. И опет није три дана долазио. Фани бијаше много узнемирена за то. Само га је виђала, кад је пролазио к Волмаровој кући, а то јој бијаше још теже. У вече би гледала на његов освјетљен прозор и мислила: где, у овој самоћи, какве се мисли тамо рађају.

Четврти дан дође Рајихолд и то са свијем пријатељски. Њу је већ по имену звао а не „го-сподице“ и то јој бјеше много мило. Тај дан играо се шаха са старцем и то с великијем за-довољством, јер му овај много причаше, па и то како је научио шаха играти у вријеме француске посаде од једнога капетана француског и брзо је надмашно свога учитеља, али од страха није му смио никада добити партију, јер је капетан био зао човек. По капетан пријети то једанпут и тако се наљути, да је сабљу потегао на њега. Рече, да он неће милости, и да се то неслаже с чашћу официрском. А кад је видио како се учи-тељ уплашио, смијао се слатко и даровао му онај исти шах. И Фаница је била научила шаха од свога ујака, за то је Рајихолд позове на јед-ну партију. Рајихолд је хвалио игру њену и она осјећаше њеко особито расположење сједећи о-вако близу према њему. А особито кад би је он ухватно за руку да је поправи од каквог погреш-ног потеза, осјетила би као њеку електричну струју кроз вас живот, а истом брзином прошла би кроз срце њено том приликом и мисао на сто-тину различнијех могућности.

(Наставиће се.)

Видјећемо сутра.“ Међу тијем завири Рајихолд кроз прозор у скромну собу учитељеву и учи старца, који гледаше пријатно, али нешто сјетно лице нећаке. Они вечераху. „Права истина!“ рече Рајихолд. „Још само фали трећи међу њима. Ја имам сад да бирам између двора и колибе. „Двор и колиба,“ красан наслов за какав роман! Али не, обично је.“

VII.

Стари Тобија бијаше јако изненађен и весео, кад га је Рајихолд сутра дан походио, он неочекиваше од њега толико части, јер је већ научио на неблагодарност својих ученика. Преко четр-десет година служи он у овом селу као учитељ и више од двије трећине становника бјеху њего-ви ученици. На ипак га цијело село називаше „старом људом,“ јер га они својим увредама оне-раваше у самоћу, а и он сам бијаше им загонетан. Јер он као син имућнијех родитеља одао се из чистотога одушевљења на тешку учитељску службу нијенећи, да је то поље, на коме ће он свом народу највише користити. Ни плату учитељску није примао, јер је од оца био доста наследио, него је наговорио своје сељане, да за оне, новце купе књига, које је он онда поклањао својим добријем ђацима. Но сељаци не могаху разумјети те племенито тежње његове и за то му се вазда смијаху.

Рајихолд је то све знао, као што да је учитељ човек старог кроја, што је могао познати и по сликама старијех списатеља на зиду. За то по-здравивши га најљубезније почне одмах говорити, како он само њему има захвалити на својој нау-ци, јер да је он у њему темељ положио. За тијем узносаше задатак учитеља као највећи и најко-риснији по напредак човјечанства. И свише још

Данас порано испратисмо високодостојног г. Герасима, који се превуо весеља и задовољства лавом барком по тихоме мору до Будве. Он је заједно пошле са собом саједочбу искренности и највише благодарности свога вјернога стада. А код нас је оставио својом познатом љубкошћу, незаборављену успомену.

КРТОЛИ, 17. Јунија. — Данас је био и међу нама преосвештени г. Герасим Петрановић, именовани наш владика. Дошао је да обиђе и превиди у каквом се стању и реду находе цркве парохјалне и у овој објини његове епархије, а тако и да умири и поравна многе породице, које му је хвала Богу и његовом веусином труду свако по жељи и за руком испало.

Он је у цркви епархијалној св. Госпође свету службу одстојао, коју је служио пречествији г. Ручовић прото конвисторијали у присуству двају мјестни пароха и мноштва сабраног народа, гдје је после пречестно изговорно пречасно и трогателно слово, које је пуно сата мијало и велики утисак код собрани нашо.

Њему грудно не бијаше и све оближње цркве наше обићи, гдје је звонима, пуцњавом из артиљерије и мноштвом сабраног народа са највећим усхићењем по свуда причекивао бивао. Он је у свакој долазећој цркви проповједао и као милоствиви отац своју дјечицу поучавао. Он је црквама и многим сиромасима лијепе милостиње дјелио а тако и потребним утварима даривао; шта више он је и сву школску дјечицу са разним књижицама и потребним књигама обдарио, да постоји у њима тим више љубав к науци. Чест и хвала иск буде таковом дисцезану и неуморном раднику, који сваком у опште, и свештенству на особ о срећи и напретку ради!

ЦЕТИЊЕ, 28. Јунија. — У прошли уторак и сриједу држан је годишњи испит у сва четири разреду овадашње основне школе. Њ. Св. кнез присуствовао је испиту и био је јако задовољан с успјехом, који је био какав се само желити могао.

Данас опет, био је потоњи испит, и то у приватној женској школи, коју је почетком ове школске године отворила г.ђа Јелена Вицковића. Поред предмета, који се предају у основној школи, она је своје ученице, 30 њих, нарочито учили женским радовима и са задовољством признајемо, да је показала изврстан успјех.

— Због Петровадана излази лист данас, у четвртак.

Н О В О С Т И.

СРБИЈА. — Назово увјеравају новине, да ће кнез Милан поћи у Цариград, што сада толико вјероватније изгледа, јер и сам биоградски лист „Исток“ говори, осуђујући оне, који су против тога пута, да би тај пут кнежев био од користи за Србију. — Влада је отпустила све особље биоградског народног позоришта и позориште остаје затворено за неизвјесно вријеме. Узрок је, како се велики дефицит, којег подмирење државна каса није могла примити на се.

СРПСКА ВОЈВОДИНА. — Чује се, да ће владика Грујић дати оставку на администраторство патријаршије, јер има да сазове народни сабор у Септембру, а он се томе опире. Нови војесар Хубер, као да није пошао стопама свога предходника; бар тако судимо по органу „Турковца“, који га напада, да је једномилшеник Милетића.

БОСНА. — 19. о. м. поћу напали су Турци на неке хришћанске куће у српском крају босанске Градшке. Нападај је сузбијен оружјем. Најважни на тужбу Срба ради тога и неосврће се.

Они Срби, који су мало прије тога пребјегли у Аустрију, послали су депутацију банском намјеснику с молбом да им је слободно настанити се највише њиховом родном мјесту док им не буде слободно вратити се у своју отачину са сигурношћу живота и имања свога. Намјесник је одговорно, да ће радити, да им се задовољи жеља.

ХРВАТСКА. — По „Н. Л.“ састаће се хрватски сабор у средњи Август. Поговара се да ће бити бити г. Мажурановић.

Изгласан уредник **СИМО ПОЦОВИЋ**

— Дива с дакле доиста па-
ла. Те јавља сам заповједник руске војске генерал Кауфман. Кан се није предао, него је побјегао у Јумудову.

ТУРСКА. — На посљедњу аудијенцију дошао је вицекраљ мисирски, по жељи султановој, на врата, која су само за суверене и заступнике странијех сила. Пошто му је већ дао скоро потпуно независност, хтио је и тијем да му покаже своју наклоност.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Пруски принц насљедник.) кад је пошао на бечку изложбу, понео је са собом хиљаду цигара, које му конфискова аустријски ђумрук за то, што није платио ђумручину. Придворник, који пратио принца, јави за то његовом височанству. Принц се насвија и рече: „баш хоће да ме најгерају да пушим хрђаве аустријске цигаре.“

(Колико има златног новца на земљи?) У 1848 години било је свега у промету 80 милиона форината златног новца; 1852. тај број скочио је на 270.000.000; 1856. на 360 милиона; а од 1856 до 1871. на 500.000.000 милиона; дакле по целом свијету има сад у промету златног новца на 5.000.000.000 форината или 60.000.000.000 гроша!!

(Од како је посљедни персијски краљ) Ксеркес долазио у Европу (у 480 години пре Христа за време грчко-персијске војне) па до доласка садањег персијског шаха Наср-едина, ове године, протекло је 2353 године!

(Уплив душевнога рада на човјека.) Професор Хонгстон на тринити колегу у Дублину прорачунао је, којом мјером човјек троши снагу душевним послом, којом ли тјелесним. Двије уре напорна умнога рада узму човјеку више снаге него ли цео дан тјелеснога посла. Професор Хонгстон није то једноставно само утврдио, већ је то извео и доказао строго знагственим начином. Из ове обстојаности следи, да људи, који раде главом, морају пазити; да се непренапну и да морају настојати, да сваки дан и тјелом онолико ураде, колико треба, да у складу остане сустав живацах и сустав мишицах.

(Инглези, слаби географи.) Британски главни консул у Букарешту изтакнуо је у љетошњем свом извјешћу, како се слабо по сједињеним краљевинама учи географија. Објинство британско раби јоште имена Молдавија и Влашка те трпа у исту торбу Румуне и Бугаре и Србе. Недавно присјела је консулу од вишега њекога суда у Вестминстеру судбена одлука под надписом: „у Букарешт, у краљевини Египту.“

(Ловац и истина). Лист „Хановер Анцајгер“ донесе недавно вијест, „да је у лову код Лангенбаххе њеки ловац убио срњака, кому је између рогова узрасла букова граница, дугачка девет центиметара, а на грачници зелено лишће“. Исти лист додаје, „да је ствар посве истинита, јер је тјеме срњаково са оном границом ловац

довио у уредништво, те се уредник осекло, да је из срњаково главе никао буквић“. При тој јест врло удара по Милхаузену, који је из срњако сасуо јелену међу роге најбој кошница срњака, а до године срео јелена, гдје на глави носи цијелу родну трешњу, ну кад уредништво одбија смислу од оне приповједке, нешкоди вјеровати, да што као и свакоме ловцу, кад почме о лову.

П Р И П О С Л А Н О

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Родољубиви Србин из Карловца, г. Лука Петровић присуствујући данашњем испиту мојих ученица, нашао се побуђен добријем успјехом њиховијем, да ме обдари брилијантским прстеном на чему му ја јавно захваљујем као Србину, који се толико весели напретку црногорске мандеје.

Цетиње, 28. Јуна 1873.

Јелена Вицковић,
учитељица приватне жепске школе.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Г. Лука Петровић, трговац из Карловца, ба-
већи се на Цетињу, присуствовао је испитима главне основне школе цетињске, па задовољан успјехом, који су наши ученици показали, даривао је нас, једнога златнијем прстеном, а другог златнијем медаљом.

Налазимо се за то побуђени јавно захваљити нашем честитом Србину г. Луки на његову родољубној дару.

Цетиње, 27. Јуна 1873.

Вуко Поповић,
учитељ IV. разреда.

Димитреје Ђурић,
учитељ I. разреда.

О Б Ј А В А.

6. Јулија о. г. држаће се јавна лицитација Руја (Шомака). Који га желе купити, нека дођу реченога дана на Цетиње у сенатско здање.

Цетиње, 21. Јунија 1873.

(2-3) Секретар Сената,
Лука Мартиновић.

О Г Л А С И.

Због одласка и због немогућног преноса на далеки пут одавде, има на продају један Пјанино од 7 октава за ниску цијену ф. 150, а и нижу. Упитати ваља у уредништву овога листа.

(3-1)

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ

препоручује:

ПЛЕМСТВО И ПОДАНИЦИ

или
ПОРОДИЦА БАРДИ
Роман М. Јокаја
30 н.

ЖИВОТИСУСОВ

од Е. Ренана
ф. 1. — а на финој артији ф. 1.50

ПЕСМЕ

БРАНКА РАДИЧЕВИЋА
најновије издање.
80 н.

МИЛОШ ОБИЛИЋ

убија на Косову Мурата
Слика, ф. 1.

ПЕСМА

МИЛЕТИЋУ
с варијацијама
за гласовир удесно Ј. Це
ф. 1.

СМЕСА

СРПСКИХ ПЕСАМА
за гласовир уредно Ј. Це
ф. 1.

ШТО ЈЕ ДИКЛА НАВИКЛА
приповетка за децу.
35 н.

НОВЕ МЕРЕ
Написао М. Петровић.
20 н.

ЧЕСТИТКЕ ЗА СРПСКУ ДЕНУ
друго поправљено издање
20 н.

Гласници српског ученог друштва по ф. 1.; Летописи Матице српске по 80 н.

При долазећим школским испитима препоручујемо штован. школским управама наше богате сложиште свију, за поклон деци слодних књига.

СПИСАК I. и II. наше књижаре, као и списак музикалија, шаље се сваком на захтевање.
(4-4)